

Градимо
културу
волонтирања

N > S

Уредници публикације:

Војислав Пркосовачки
Бојана Перић Пркосовачки

Градимо
културу
волонтирања

1. ■

Нови Сад 2021 – Европска престоница културе

Пројекат „Нови Сад 2021“ осмишљен је као платформа за развој културних и креативних потенцијала града који ће наредних година имати за циљ да оснажи културну виталност града, омогући урбану регенерацију, те побољша интернационални углед и туристичку понуду Новог Сада. На тај начин Нови Сад је освајањем ове престижне титуле добио јединствену прилику да развије свој локални концепт и стратегију одрживог развоја културног сектора с тежиштем на: оснаживању институција и организација у области културе, стимулисању међународне сарадње и умрежавања, обнови културног наслеђа, јачању културне партиципације, развоју културних и креативних индустрија, децентрализацији и међусекторској сарадњи.

Циљ пројекта је изградња „нових мостова“, како унутар заједнице с локалним становништвом, тако и с регионалним суседима и земљама Европске уније у процесу интеграције Новог Сада, Војводине и Србије у породицу европских земаља. Тиме се стварају нове културне, социјалне, економске и политичке везе и развијају нови начини рада у култури. Програмски концепт Новог Сада као Европске престонице културе за 2021. годину састоји из четири области обједињених називом „За нове мостове“ (енг. *For New Bridges*):

Мост Нада: културни капацитети и јавни простори (2017)

Нови мост: културно наслеђе и гостопримство (2018)

Мост Слобода: креативне индустрије и млади (2019)

Мост Дуга: помирење и миграције (2020)

Да би се постигли циљеви пројекта, Фондација „Нови Сад 2021“, на почетку свога рада, има улоге:

- медијатора између: културне, уметничке сцене и доносилаца одлука; јавних институција / организација и невладиног сектора; културне сцене и грађана; грађана институција / организација; домаћих и међународних уметника / организација; традиционалних и савремених културних форми;
- подршке у: области едукације професионалаца у култури; области волонтерства и приправништва; реализацији градских развојних пројеката; аплицирању на међународне пројекте.

Пројекат „Нови Сад 2021 – Европска престоница културе“ проглашен је на седници Владе Републике Србије за пројекат од националног значаја!

2.

Нови Сад 2019 – Омладинска престоница Европе (ОПЕНС 2019)

Омладинска престоница Европе (енг. *European Youth Capital*) је титула која се додељује европском граду на период од годину дана. У току тог периода изабраном граду се пружа прилика да кроз вишенаменске програме прикаже свој културни, друштвени, политички и економски живот и развој за младе.

Омладинска престоница Европе је иницијатива која подстиче грађане и грађанке да спроводе иновативне идеје и пројекте који подстичу активно учешће младих у друштву. Истовремено кроз ову иницијативу се проналазе узори за будући развој омладинске политике у другим европским заједницама.

Један од циљева ове иницијативе је јачање везе између европског и локалног нивоа. Овом иницијативом се подстиче учешће младих у спровођењу заједничких европских циљева омладинске политике на локалном нивоу. Сврха ове титуле је да прикаже додатну вредност грађанства на европском, националном и локалном нивоу, при чему се фокус ставља на младе.

Нови Сад је у новембру 2016. године у Варни (Бугарска) проглашен за Омладинску престоницу Европе 2019. године, а кандидатуру је подржало преко 40 омладинских организација из иностранства и преко 100 омладинских организација и организација за младе из Новог Сада. Такође, подршка је упућена и од стране Кровне организације младих Србије, Националне асоцијације практичара и практичарки омладинског рада, Универзитета у Новом Саду, Владе Аутономне Покрајине Војводине, као и премијера Владе Републике Србије и многобројних партнера.

3.

Новосадски волонтерски сервис – НВС

Новосадски волонтерски сервис (НВС) је платформа организовања волонтерског рада у Новом Саду. Настала је на иницијативу Омладинске престонице Европе 2019 и Европске престонице културе 2021. Мотив за креирање Новосадског волонтерског сервиса је задовољавање потреба за волонтерском кадром током реализације активности престоница. Међутим, како волонтерски рад пружа много више од искључиво ангажовања људских добровољних снага, очекује се креирање стабилног локалног волонтерског сервиса након што титуле престоница истекну.

Новосадски волонтерски сервис је заснован на методологији успостављања локалних волонтерских центара која може да пружи подршку свима који желе да покрену одређене промене и да у њих укључе грађане/волонтере. Акцент је стављен на програме Омладинска престоница Европе 2019 и Европске престонице културе 2021 и организација и институција партнера престоница. Такође, укључиваће и подржавати програме осталих локалних организација цивилног друштва и других потенцијалних организатора волонтерских програма у локалној заједници.

Дакле, циљ успостављања Новосадског волонтерског сервиса је развијање јединственог локалног центра за волонтерски рад.

Задаци Новосадског волонтерског сервиса:

Промоција позитивних вредности волонтерског рада у локалној заједници

Један од основних задатака НВС је промоција позитивних вредности волонтерског рада у локалној заједници. Потребно је извршити промоцију сервиса у институцијама/удружењима који су потенцијални организатори волонтирања, чиме ће се олакшати

повезивање институција / удружења и платформе НВС-а. Након тога, значајно је истаћи обуку и континуиране консултације с институцијама / удружењима које имају потребу за волонтерима. С друге стране, потребно је промоцију усмерити ка потенцијалним волонтерима. Доступност јасних информација НВС-а неопходна је за обезбеђивање добре праксе локалног волонтирања.

Изрази волонтер, волонтирање, волонтерство често у нашем друштву имају негативну конотацију. Контекст у коме се налази волонтерство у нашем друштву неретко је негативан, праћен мноштвом предрасуда и стереотипа који деградирају његов значај и вредност. Због тога је задатак локалног волонтерског сервиса и промоција вредности волонтирања. Промоција у циљу препознавања и вредновања волонтера у друштву односно признање њиховог рада и значаја, чиме ће се превенирати негативно „етикетирање“ волонтера.

Отварање институција, организација и удружења ка волонтирању

Велики изазов за успостављање волонтерског рада на локалном нивоу представља ригидност институција / организација / удружења, односно њихова отвореност ка волонтерству. Као потенцијални разлог оваквог стања је комплексност система великих институција услед чега се јављају потешкоће у укључивању волонтера. Локални волонтерски сервис би требало да својим програмом промоције обухвати и предочи добробити волонтерства, усмеравајући локалне партнере на едукацију и усавршавање вештина у области волонтерског менаџмента.

Умрежавање и формализовање сарадње између свих учесника у волонтерском раду

Умрежавања учесника у волонтерском раду на локалном и међународном нивоу, међусекторска сарадња, повезивање волонтера различитих организација су изазови готове сваке организације која се бави волонтерством. Како би се обезбедило добро функционисање НВС-а, значајно је да се ове активности од почетка уврсте у приоритете рада. Инсистирање на формализовању сарадње између институција и НВО / удружења, као на при-

мер потписивању споразума о сарадњи, потписивању уговора о волонтирању између волонтера и организације, добра је основа која ће трајати у нашем раду.

Укључивање различите старосних категорија

Разноликост узрасних доби је посебна добит у искуству волонтера. Различите вештине, искуство и знање волонтера је дивна особина волонтерског рада. Интеракцијом између волонтера њихово ангажовање је богатије за још много нових информација. Стереотипно је схватање да је волонтерство намењено младима, те је један од задатака Новосадског волонтерског сервис да окупи и укључи различите старосне категорије.

Резимеи

4.

Волонтерски кампови подстичу развој локалних заједница кроз активно учешће младих из Србије и иностранства

1.

**Јелена Ристић Бороња,
Млади истраживачи Србије –
Волонтерски сервис Србије, Београд***

Дипломирала општу лингвистику на Београдском универзитету, 2006.

Поље рада: волонтирање, млади, међународна и национална сарадња волонтерских сервиса

Јелена Ристић Бороња представља Младе истраживаче Србије већ 15 година као координаторка Волонтерског сервиса Србије, сектора МИС-а који се бави развојем волонтерских програма и промоцијом волонтирања и његових вредности од 1990. године.

Јелена има искуства у развоју политика, пракси, смерница, препорука и стандарда волонтирања на националном и међународном нивоу, као и политичког заступања организације у мрежама, комисијама, радним и управљачким телима: већ шест година је на позицији потпредседнице Алијансе европских волонтерских сервиса; чланица је Радне групе за промену Закона о волонтирању; сертификован је сениор тренер са фокусом на развој стратегије едукативних активности међународних волонтерских сервиса сразличитим годишњим фокусом: инклузивност и еколошка одрживост волонтерских програма, интеркултурни дијалог, родна равноправност, волонтирање као форма неформалног образовања;

* J.ristic@mis.org.rs

Јелена је ауторка неколико приручника од важности за развој волонтерских сервиса различитих типова; ауторка је и онлајн курса о волонтирању на obuke.mis.org.rs.

Волонтерски кампови подстичу развој локалних заједница кроз активно учешће младих из Србије и иностранства

Волонтерски кампови окупљају стране и домаће волонтере у локалним заједницама широм Србије и света на око 2000 дво-недељних програма годишње (у Србији 40) већ скоро читав један век. Волонтери раде на пословима од јавног интереса за ту заједницу, истовремено усавшавајући вештине и стичући пријатеље за цео живот. Они су искључиво непрофитног карактера и директно доприносе унапређењу друштвеног положаја младих и одрживом развоју локалних заједница у широком спектру тематских области. Кроз појачану мобилност младих унутар и ван земље позитивно се утиче на активније грађанство, смањен утицај ксенофобије, отвореност ка „другом и другачијем“, волонтерски став и, поврх свега, здравије и продуктивније, солидарније цивилно друштво.

Око 500 волонтера из Србије и света учествује годишње на камповима у Србији, а преко 400 из Србије волонтира на камповима у свету. Кампови се увек организују у малим срединама у којима мештани нису имали прилику да упознају странце, као ни да путују у друге делове Србије, а нарочито ван граница земље.

Посао током кампа је веома важан, али је подједнако важан и процес учења свих укључених. Самоорганизација и искуство колективног живота и рада подстиче осећај солидарности, тимски рад, иницијативу, како међу волонтерима тако и међу мештанима.

Од самог почетка покрета у свету, волонтерски кампови су се базирали на идеји да се, радећи заједно у међународном окружењу на конкретном задатку, може на најефикаснији и дугорочнији начин подстаћи интеркултурно разумевање. У тој новој реалности, волонтери и мештани заједнице која је домаћин кампа, преиспитују своје навике, уверења и вредности из другог угла и неретко говоре о значајним променама у својим животима.

Такође, волонтерски кампови су увек били базирани на иницијативама локалних заједница, помогнути од стране националних волонтерских сервиса (којих у свету има око 90) који су задужени за регрутовање страних и домаћих волонтера.

Кампови су нестраначке иницијативе, независне од државних идеологија, места на којима вршњаци из различитих крајева света могу да дискутују о темама од глобалног значаја. Они су одувек били отворени за једнако учешће жена и мушкараца, како у раду тако и у свакодневним обавезама одржавања заједничког простора и спремања хране, наглашавајући родну равноправност још из времена када у многим земљама жене нису имале ни право гласа. Кампови промовишу културу мира кроз међународно волонтирање, кроз вредности, склоности и животне стилове који промовишу ненасиље у решавању конфликта и интеркултурни дијалог.

Слање и примање волонтера на кампове у и ван земље, као и организација 40 кампова годишње, обављају се кроз неформалну мрежу од око 40 организација широм Србије, коју координишу Млади истраживачи Србије – Волонтерски сервис Србије од 1990. године. Волонтерски кампови су део националног програма волонтирања младих МЛАДИ СУ ЗАКОН од 2015. године.

Ништа се није драстично променило у 100 година постојања покрета волонтерских кампова. Можда се не носи више „џак за спавање“, него „врећа за спавање“; можда се не носе више касете и ЦД-и, него онлајн плеј-листе, али сигурно још увек опстају међународне љубави, чак и бракови, дугорочна пријатељства и гости из иностранства на ручку код родитеља, све оне непроцењиве ствари које се волонтирањем добијају бесплатно или „за џ“, а које утичу на лични развој, дијалог међу нацијама и – изнад свега – на мир.

Погледајте веб-документарац о волонтерским камповима из угла младих координатора кампова, камп лидера: www.youthleaders.online

4.

Образовање и обуке – кључ за будућност младих

2.

Марина Грња Клаић,
Информациони кутак Европске уније
у Новом Саду (ЕУ инфо кутак Нови Сад)*

Марина Грња Клаић је менаџерка простора ЕУ инфо кутка у Новом Саду који је отворен за све грађане који имају питања у вези са Европском унијом, њеним институцијама као и односима између ЕУ и Србије. Дипломирала је новинарство на Филозофском факултету у Новом Саду и протеклих 10 година бави се пројектним менаџментом у цивилном сектору. До сада се ангажовала на пројектима из области медијских слобода, демократизације друштва са фокусом на мањинске групе (млади, жене, особе са инвалидитетом) и област европских интеграција Србије. Осим што се бави пројектним менаџментом, држи и едукације из медијске писмености и писања пројеката. Од 2012. је координаторка у Новосадској новинарској школи.

С обзиром на кључну улогу образовања у будућој добробити грађана, нација и Европе као целине, ЕУ је развила амбициозан програм: Еразмус плус. Овај програм је усмерен на подстицај личног развоја и могућности за запошљавање. Њиме се подржавају сви сектори образовања и обуке, као и неформално учење за младе, волонтирање и аматерски спорт. Он замењује неколико програма који су му претходили и доноси усклађену и појединостављену примену правила и поступака. Од 1987. више од три

* marina.grnja@euinfo.rs

милиона студената у систему високог образовања користило се бесповратним средствима програма, који је знатно повећао финансирање ЕУ. Циљ програма је да у периоду између 2004. и 2020. подржи још 4 милиона младих људи, студената и одраслих у стицању искуства и вештина учењем, обуком, учествовањем у разменама младих или волонтирањем у иностранству. Овај програм такође значајно повећава могућности за сарадњу образовних институција са омладинским организацијама, као и света образовања са пословним светом. Еразмус плус је програм који обезбеђује финансирање пројеката за сарадњу у три области: образовање, млади и спорт. У најширем смислу, програм Еразмус плус у области образовања има следеће приоритете: унапредити и подржати развој свих нивоа образовања, ојачати везе између формалног, неформалног и информалног учења, оснажити везу образовања са светом рада, створити додатне вредности за европски простор образовања, повезати земље чланице у дефинисању образовних политика. У фокусу програма Еразмус плус је јачање потенцијала младих за активно учешће у грађанском друштву, развој лидерских вештина, солидарности и разумевања између култура. У области спорта приоритети су сарадња и умрежавање спортских организација и подршка пројектима који могу индиректно да допринесу ублажавању друштвених и економских аспеката физичке неактивности. Овај програм промовише признавање и вредновање стечених квалификација у образовању, отворени приступ образовним материјалима, документима и медијским садржајима који настају у финансираним пројектима и шире, као и међународну димензију активности, вишејезичност, једнакоправност и инклузивни приступ образовању. Еразмус плус ће трајати у периоду од 2014. до 2020. године. Укупна средства намењена програму за цео период износе 14,7 милијарде евра.

4.

Звездарски модел волонтирања – препреке, могућности и препоруке

3.

**мр Радмила Урошевић,
шеф Одсека за социјалну заштиту и
координатор Волонтерског сервиса Звездаре,
Градска општина Звездара, Београд***

Радмила Урошевић је магистар социолошких наука, учествовала на домаћим и међународним стручним и научним скуповима са радовима из области социјалне заштите, посебно развијања локалних модела социјалне бриге, питања старења и психосоцијалне подршке старије популације. Учествовала у раду радне групе Националног савета за питања старости и старења Владе Србије. Објавила „Друштвени положај и модели социјалне заштите старијих лица у Београду“ (2009, Београд, Институт социолошких истраживања Филозофског факултета у Београду и „Чигоја“) и „Бонтон старења или деманти о старењу“ (2013, Београд, „Чигоја“) по којој је 2015. године написала позоришни комад „Извините, колико имате година?“ (Пан театар, Београд). Ради у Градској општини Звездара, на месту шефа Одсека за социјалну заштиту Одељења за друштвене делатности и координатора Волонтерског сервиса Звездаре.

Модел волонтирања на Звездари дефинишу пре свега: Закон о волонтирању, Статут ГО Звездара, Програм унапређења социјалне заштите на територији општине Звездара, акредитовани програм „Основне обуке за организаторе волонтерских активности“ и уговори о волонтирању које са волонтерима склапа Општина.

* radmila.urosevic@zvezdara.org.rs

Анализирајући велики број захтева, молби појединаца и породица у стању социјалне потребе који су се обраћали општини, а на које нисмо хтели да само одговарамо: „нисмо надлежни“, родила се идеја да Општина организује волонтерске активности. Од самог почетка, наша идеја је била да Волонтерски сервис Звездаре буде место за све суграђане, оне који желе да помажу и оне којима је та помоћ потребна. Формирањем Сервиса добили смо квалитетну, ефикасну социјалну инфраструктуру за све грађане. У годишњим програмима рада ВСЗ планирамо: подршку у кућним условима, Саветовалиште за појединце и породице, разне креативне и едукативне радионице, и једнократне акције. У оквиру годишњег програма организујемо „Дане сениора на Звездари“, конкурс за избор „Најволонтерске акције“ за ученике основних и средњих школа на Звездари, одлазимо на часове грађанског васпитања да разговарамо са младима о волонтирању.

Волонтирање на Звездари има неколико компоненти, и то: краткорочно (обезбеђујемо ситуационо интервентну помоћ) и дугорочно (превентивно на тај начин што промовишемо проактивне животне стилове и активацију кроз едукације/радионице, као и информисање корисника, социјалних партнера и шире јавности).

На Звездари волонтирају Звездарци и суграђани са још 11 београдских општина и Панчева. Наши волонтери су старости од 16 до 73 године, и то: ученици, студенти, запослени, незапослени и пензионери. Наши корисници су старости од 10 до 92 године, то су: старије, болесне, немоћне и особе са инвалидитетом, породице које имају децу са развојним проблемима и појединци којима треба помоћ и подршка у свакодневном функционисању.

На месечном нивоу у Волонтерском сервису је активно 40 волонтера који реализују у око 550 волонтерских сати и пруже око 270 услуга помоћи и подршке за око 250 корисника од чега 40 у кућним условима. На годишњем нивоу евидентирамо око 6500 волонтерских сати за преко 2000 корисника.

О волонтирању на Звездари бринемо сваки дан, пратимо и извештавамо о резултатима на месечном, периодичном и годишњем нивоу. Извештаје подносимо руководству Општине, одборницима

Скупштине општине, Министарству и на сајту општине а ширу јавност информисамо преко званичног сајта Општине и медија.

До сада смо добили неколико значајних признања од којих бисмо поменули награду НАЛЕДА 2013/14.године „Шампиони локалног развоја“ у категорији сервиса грађана, Градски завод за јавно здравље нам је доделио плакету „Пријатељ здравља старијих“.

Увек наглашавамо да улагање у волонтирање није трошак већ инвестиција у све генерације на тај начин што хуманизујемо и социјализујемо живот на Звездари и другим општинама, и што Звездара постаје боље место за живот. На један уложени динар из буџета вратиће се најмање 4 кроз интервентну подршку појединцима и породицама који се налазе у стању социјалне потребе, док је ефекат кроз дугорочне програме промовисања и развијања волонтирања и превентивне програменемерљив. Пре седам година смо веровали у волонтирање као ресурс појединаца и заједнице а данас још више верујемо у волонтирање и као неискоришћени ресурс, као социјалну и културолошку вредност. Волонтерски сервис Звездаре је потврда да је добро да улажемо у волонтирање, да је добро да општине буду организатори волонтерских активности и да ретко који програм као овај повезује све актере и социјалне партнере у заједници. Успели смо и успевамо у својим циљевима захваљујући мрежи социјалних партнера, видљивости у медијима, пријатељима Волонтерског сервиса Звездаре који нашој заједници дају подржавајући амбијент. И, изнад свега, успели смо захваљујући волонтерима и волонтеркама који несебично одвајају своје време, знање и добру вољу да помажу другима а да при том, не очекују ништа заузврат.

И заиста, највећи значај волонтирања је што су у њему сви на добитку. Добровољни рад помаже свим генерацијама. Старијима ствара могућност социјалне рехабилитације, проналажењу смисла и осећају корисности, оснажује средње генерације у свакодневним активностима док млађе учи новим знањима и друштвеној одговорности. Ни један програм активације није у толикој мери инклузиван, свеобухватан и широко применљив као што је волонтирање и организовање волонтерских активности.

4.

Волонтирање у Галерији Матице српске

4.

Јелена Огњановић,
Галерија Матице српске,
Нови Сад *

Јелена Огњановић је дипломирала на Филозофском факултету у Београду, Смер историја уметности, 2012. године, а 2015. године завршила мастер студије на Филозофском факултету у Новом Саду, Одсек за педагогију. Од јула 2011. године је започела рад у Галерији Матице српске као волонтер, а од 2013. године је запослена у Галерији као музејска едукаторка и ПР менаџерка. Има положен стручни испит за кустоса. Бави се едукативним програмима за децу, припремом и реализацијом изложби, координацијом европских пројеката и односима са јавношћу. Била је сарадница и ауторка неколико изложби, као и едукативних програма и дечјих публикација. Радилa је на различитим пројектима као што су: пројекат „Уметност и инклузија“ намењен особама са потешкоћама у учењу, пројекат „NearMe“ у оквиру програма Креативне Европе, УНЕСКО пројекат „Уметност и савремене технологије“ и пројекат „MovingMuseums“ Британског савета.

Галерија Матице српске као музејска установа већ више од деценије отвара врата свим заинтересованим људима, љубитељима уметности, да на различите начине учествују у осмишљавању и реализацији програма Галерије. Током протеклих година кроз Галерију је прошао велики број волонтерки и волонтера

* j.ognjanovic@galerijamaticesrpske.rs

који су имали прилику да стекну искуства и знања из различитих области – музејске педагогије, конзервације, рестаурације и историје уметности и учествују у многобројним изложбама и програмима. У сарадњи са Филозофским факултетом у Новом Саду, Одсеком за педагогију, Галерија је развила мрежу волонтерки и волонтера односно студенткиња и студената педагогије који кроз едукативне програме за децу у Галерији добијају практична знања у раду са децом и младима. Такође, у манифестацији Ноћ музеја и Музеји Србије, десет дана од десет до десет, учествовали су млади волонтери – студенти архитектуре, туризма и педагогије организујући заједно са тимом Галерије најразличитије програме. Поред краткорочног волонтирања, у Галерији се сваке године стручно оспособљавају и усавшавају историчари уметности, уметници, конзерватори и рестауратори који имају прилике да након стручне праксе од годину дана полагају стручни испит и стекну звање кустоса и конзерватора. Значај волонтирања у музејским институцијама огледа се не само у могућности да млади људи примене теоријска знања стечена на факултетима и средњим школама, већ да Галерија постане место њиховог креативног изражавања и осмишљавања нових програма намењених различитим категоријама публике. На овај начин Галерија Матице српске у будућности може постати платформа за истраживање и интерпретацију уметности и културе генерално, као и колекције коју баштини.

4.

„Волонтирање у Европској престоници културе Вроцлав 2016“, Александра Стахура, Пољска

5.

**Александра Стахура,
Европска престоница културе
Вроцлав 2016 (Пољска)***

Координаторка волонтера у Канцеларији Европске престонице културе у Вроцлаву. Ради као координаторка волонтера од 2013. године, коауторка је концепта волонтерског програма за годину Европске престоницу културе у Вроцлаву.

Углавном је задужена за координацију програмом волонтирања, у сарадњи са више од 2000 волонтера из целог света; регрутацију волонтера; одржавање састанака и курсева за волонтере; надзирање и процену волонтера.

Након 2016. године наставила је да води волонтерски програм у организацији. Више година је радила као волонтерка за многа удружења и фондације у Пољској.

Потпредседница је фондације *Go'n'Act*, која организује пројекте за децу и омладину о глобалном, мултикултуралном и еколошком образовању.

Вроцлав је 2016. године понео титулу Европске престонице културе. Стотине пројеката и догађаја у култури, и десетине фестивала и уметничких подухвата испунили су град и регион доносећи дух слављења културе. Многи од њих не би били могући без

* aleksandra.stachura@wroclaw2016.pl

непроцењиве подршке скоро 2000 волонтера. То су били људи из различитих земаља, култура, социјалних група и генерација. Сарађивали смо са универзитетима, образовним центрима, клубовима за старе и удружењима за људе са инвалидитетом.

Вроцлав 2016, заједно са волонтерима, створио је најважније место за културу у Пољској. Волонтери су имали јединствену прилику да постану активни учесници у пројекту, да буду директно укључени у његово спровођење и да стекну увид у организацију која се одвија иза кулиса.

Створили смо простор за цивилно и социјално ангажовање, истовремено пружајући прилике за развој, контакт са међународном заједницом, бројне занимљиве задатке и многа јединствена искуства. Изградили смо Европску престоницу културе у Вроцлаву са волонтерима! Свако од њих био је непроцењиви извор инспирације, позитивне енергије и вере у успешност пројекта.

Волонтирање има невероватан утицај на заједницу и људе који су укључени у волонтерски рад. За наше волонтере, волонтирање је често начин живота. Отвара нове могућности, омогућава људима да открију себе. Пружа осећај задовољства и испуњености.

Волонтирање је посебно утицало на ставове младих из Образовног центра, са којима смо радили заједно на пројекту Европска престоница културе у Вроцлаву. Волонтерски рад је изазвао многе позитивне ефекте који су за резултат имали образовни рад у центру. Млади људи су, често по први пут, осетили да пружање помоћи другим људима може да изазове много позитивних емоција. Током волонтерског рада научили су да раде у тиму, у складу са посебним инструкцијама, да буду независни, и да буду одговорни за посебне задатке. Однос између едукатора и деце је такође унапређен, заједно су били одговорни за заједничке дужности. Имали смо прилику да видимо како волонтери постају способни да раде сами и да се носе са проблемима, да савладају своју стидљивост и недостатак вере у сопствене способности.

Волонтирање може да утиче на заједницу много више него што можемо да очекујемо. Може да буде невероватна авантура, али и начин да се људски животи промене на боље.

4.

„Волонтерске праксе у
Европској престоници младих
Брага 2012“ Карлош Сантос,
Португалија

6.

Карлош де Соуза Сантос,
директор омладинског програма организације
Fundação Bracara Augusta (Брага 2012 –
Омладинска престоница Европе Португалија)*

Карлош де СоузаСантос је координатор омладинског програма и међународних пројеката у организацији ФБА. Био је и координатор едукативног и волонтерског програма пројекта Брага 2012– Омладинска престоница Европе, а од скора и пројекта *Bragalbero-AmericanYouthCapital2016*. Карлош је и одговорно лице за управљање међународним догађајима организације ФБА, која је усмерена на увођење новог начина размишљања у вези са друштвеним иновацијама у град Брагу и међу његове грађане.

Од 2015. године ради као спољни стручњак за друштвене иновације за ОИЈ – Међународну организацију младих за Јужну Америку, Карибе и Иберијско полуострво и као гостујући предавач на *InstitutoUniversitáriode InvestigaciónOrtega y Gasset* у Мадриду. Карлош је такође укључен у *URBACT III BoostingSocialInnovation* и ради као координатор у оквиру *URBACT BragaLocalGroup*.

Карлош де СоузаСантос је пројектни менаџер у организацији *BragaHumanPower HUB*, новом центру за друштвене иновације који је организован у оквиру општине Брага и мреже *URBACT III BoostingSocialInnovationNetwork*.

* carlos.santos@gnration.pt

Брага 2012 – Омладинска престоница Европе: Стратегија волонтера

Волонтерски пројекат у оквиру Брага 2012– Омладинска престоница Европе развио се у склопу стратешког и образовног оквира који је омогућио да се овај програм прилагоди организацији која га је промовисала и волонтерима који су у њему учествовали 2012. године.

Овај приступ је покренуо процесе који су схваћени као смернице у разрађивању неколико планова за образовно волонтирање у оквиру пројекта Брага 2012– Омладинска престоница Европе.

Међутим, сваки део пројекта Брага 2012 морао је да се прилагоди овој методологији, узимајући у обзир потребе и типологију различитих активности у оквиру пројекта Брага 2012, као и да прилагоди и/или ојача неке од фаза у свом плану.

Фазе у оквиру пројекта за образовно волонтирање Брага 2012:

1. Брага 2012 – Омладинска престоница Европе:

Волонтерска мисија

Дефиниција мисије волонтерског пројекта у оквиру Брага 2012 – Омладинска престоница Европе. Након доношења Стратегије омладинског развоја - Брага 2024, дефинисана су три одлучујућа вектора и представљена је волонтерска мисија Брага 2012 која има за циљ:

- да промовише прилике за учење;
- учешће младих људи;
- укључивање младих људи у демократске процесе.

Било је неопходно добити подршку од општине, цивилног друштва и омладинских агената кроз подизање свести о циљевима волонтерске мисије.

2. Процес дијагнозе пројекта Брага 2012

Поставити дијагнозу значи идентификовати шта су стварне потребе пројекта Брага 2012 који ће користити волонтерске акције младих људи који су желели да учествују као волонтери.

Ова динамика била је спроведена на два нивоа, унутрашњем и спољашњем. Ова информација била је од суштинске важности за даље спровођење акционог плана.

3. Разрађивања програма *Yvoluntariado*

(волонтерског програма Брага 2012)

У складу са различитим типовима догађаја у оквиру пројекта Брага 2012, било је неопходно идентификовати различите волонтерске планове, узимајући увек у обзир извршене дијагнозе, Омладинску стратегију Брага 2024 и *YFJ*, Повељу Омладинских престоница Европе.

Структурна поставка се састојала из следећег: координација, комуникација, образовни догађаји, културни, спортски и рекреативни догађаји, важни догађаји, европско волонтирање (EBC) и Ерасмус и програми социјалног волонтирања.

4. Акциони план

Након што су сви волонтерски планови за пројекат Брага 2012 били дефинисани, било је потребно испунити те планове. Ова стратегија је донела корист свакој заједници, кроз мање или веће акције, кроз одговорност, креативност, независност, директно подстичући развој међуљудских и интерперсоналних вештина, које су кључне у обуци младих људи и грађана.

5. Процена

Процена је спроведена са тачке гледишта организације али и са тачке гледишта волонтера. Управљање очекивањима било је узајамно, договорено и са разумевањем.

Било је важно размотрити дијалог као кључну вежбу у овом образовном процесу, који је био осмишљен као кључна акција у складу са Омладинском стратегијом Брага 2024.

6. Европска димензија и међународна сарадња

Пројекат ЕВС био је интегрисан у *Voluntariado* ус својим специфичним правилима и начину финансирања.

Студенти програма Ерасмус на Универзитету Мињо, који су разумели како да сарађују са пројектом Брага 2012, такође су спровели овај волонтерски план.

7. Информисање о резултатима

Регистрација фаза и процеса омогућила је анализирање, преглед, проширивање, објављивање и ширење информација о волонтерском пројекту. Тај регистар био је за пројекат Брага 2012 заједничка база података за показивање, дељење примера добрих пракси и био је доступан за анализу фаза, утицаја, резултата, потешкоћа и постигнућа пројекта.

8. Прослава пројекта Брага 2012

Дан волонтера пројекта Брага 2012 био је 5. децембар 2012. године. Цео дан био је посвећен активностима и прослави која је обухватила и прославу волонтерског гала догађаја пројекта Брага 2012;

- 500 дана волонтирања (од јуна 2011. до децембра 2012. године);
- 4522 волонтера који су били регистровани у оквиру пројекта Брага 2012;
- 5000 акција и активности које су подржали волонтери пројекта Брага 2012;
- 200.000 учесника које су волонтери пројекта Брага 2012 подржали и угостили.

Заменик градоначелника Браге доделио је сертификат о волонтирању за 1012 волонтера након гала вечере и прославе за све волонтере пројекта Брага 2012 – Омладинска престоница Европе.

4.

**Волонтирање
за наш град**

7.

**Душко Крстић,
Градска општина Обреновац,
Обреновац***

Душко Крстић је тренер и ментор, са више од 15 година искуства у јавном и цивилном сектору у Србији. Већ девет година води Канцеларију за младе општине Обреновац, један је од оснивача организације Центар за грађанско деловање, Фондације за младе Обреновца, као и омладинског портала www.youth.rs. Радио је као супервизор и пружао стручну подршку и на нивоу развоја и планирања, али и на нивоу реализације различитих пројеката бројних домаћих и међународних организација и институција.

Закон о волонтирању, усвојен 2010. године, даје правни оквир за волонтирање у Републици Србији. Од почетка примене закона велики број организација указује на различите мањкавости истог и инсистира на његовој промени или бар измени појединих одредби закона. Фундаменталне замерке се односе на то што закон третира волонтирање као радно правни однос, што уводи превише администрације, не препознаје сервисе, ни корпоративно волонтирање, што на крају не утиче на стварање атмосфере у којој ће волонтирање бити препознато и подржано. Колико су волонтери значајни најбоље смо видели током мајских поплава 2014. године. Са друге стране, тада се и најбоље видело колико је важно организовано радити са волонтерима и коли-

* dusko.krstic@obrenovac.org.rs

ко је важно имати структуру која ради и која може да адекватно управља организовањем волонтера. Како би одговорили на потребе, морамо креирати структуру и без адекватне подршке коју даје законски оквир.

Структура нам осигурава да ће волонтер имати подршку, да ће јасно видети да је волонтирање „двосмерна улица” и да волонтер у исто време и „даје” и „добија”, да ће бити безбедан док волонтира и да ће на крају волонтерско ангажовање бити препознато и вредновано.

Волонтерски сервис је структура која омогућава адекватно управљање. То је сервис који повезује волонтере са институцијама и организацијама којима су волонтери потребни, пружа информације о могућностима за волонтерско ангажовање, волонтерским правима и обавезама, као и о условима организовања волонтерског рада и правима и обавезама организатора. Сервис кроз едукацију, тренинг и саветодавну улогу пружа подршку јавним институцијама и организацијама да креирају и спроведу квалитетне локалне волонтерске програме на основу идентификованих потреба локалне заједнице и потенцијалних корисника програма. Сервис врши регрутацију волонтера и води њихову евиденцију у бази података, обезбеђује квалитетну припрему, додатну едукацију, супервизију, мониторинг и евалуацију реализације програма, као и законитост ангажовања волонтера.

Група младих Обреновчана окупљена око различитих локалних удружења и неформалних група се организовала са жељом да се пружи директна и правовремена помоћ угроженој деци и младима са територије општине Обреновац у превазилажењу потешкоћа изазваних поплавама 2014. године. Иако не потпуно функционалан, Волонтерски сервис који смо покренули у Обреновцу још 2009. године успео је да да оквир и пружи структурну подршку у периоду након поплаве. Резултат је био препознат ангажман у заједници у периоду након поплава, креирање волонтерске мреже са великим бројем младих, многобројни успешни реализовани пројекти (санација и адаптација објеката од важности за младе, санација игралишта, међународни и нацио-

нални волонтерски кампови, куци за децу, програми психолошке подршке итд.)

Волонтерски сервис Градске општине Обреновац је програм који обухвата три акције:

- Локални волонтерски сервис (ЛВС)
- Интернационални волонтерски сервис (ИВС)
- Европски волонтерски сервис (ЕВС)

Локални волонтерски сервис (ЛВС) је структура која ради на развоју и спровођењу квалитетног организованог рада са волонтерима (волонтерски менаџмент), те кроз тај систем даје допринос у решавању проблема у локалној заједници и успоставља баланс између понуде и потражње за људским ресурсима (волонтерима). Општина Обреновац је добила сагласност Министарства рада и социјалне политике на програм волонтирања и уписана је у евиденцију организатора волонтирања.

Канцеларија за младе Градске општине Обреновац је од 2010. године контакт тачка за међународне волонтерске кампове. Међународни волонтерски кампови су краткорочни волонтерски пројекти који у просеку трају 2 недеље и предвиђени су за све људе добре воље између 14 и 65 година. Сви заинтересовани волонтери имају прилику да се пријаве и учествују на неком од преко 2500 волонтерских кампова у преко 60 земаља, уз минималне трошкове. Организатори кампа покривају трошкове смештаја и исхране, а волонтер плаћа трошкове превоза.

Градска општина Обреновац је прва општина у Србији која је добила акредитацију за Европски волонтерски сервис (ЕВС) у оквиру програма Еразмус+ (*YouthinAction*) Европске комисије. Европски волонтерски сервис омогућава младим људима из Србије (од 18 до 30 година) да као волонтери, радећи на неком пројекту, проведу од 6 до 12 месеци у некој европској земљи. Волонтерима су обезбеђени смештај, храна, осигурање, путни трошкови, курс језика и џепарац.

4.

„Новосадски волонтерски сервис“, Бојана Перић Пркосовачки, Новосадски волонтерски сервис

8.

**Бојана Перић Пркосовачки,
Новосадски волонтерски сервис,
Нови Сад ***

др Бојана Перић Пркосовачки је стручни сарадник-педагог Медицинске школе „7.април“ у Новом Саду и асистенткиња за ужу научну област Педагогија на Медицинском факултету у Новом Саду. Докторирала је на студијама Методике наставе на Филозофском факултету у Новом Саду.

Ужа интересовања ауторке везана су за рад са младима у оквиру формалног инеформалног образовања, наставу и примену иновативних поступака у настави као и методологију превентивних и васпитно-образовних програма у оквиру образовног процеса у школи.

Једна је од оснивача Волонтерског центра Војводине и креаторка Локалног волонтерског сервиса 2006. године као пројекта Волонтерског центра Војводине.

Објавила је неколико стручних радова и различитих публикација на тему омладинског рада, активизма младих и волонтерског рада.

Успешан сервис локалног волонтирања можемо препознати у ефикасном реализовању елемената волонтерског менаџмента.

* bojana.peric-prkosovacki@mf.uns.ac.rs

За потребе зборника кратко ћемо представити елементе Новосадског волонтерског сервиса.

Анализа потреба и изазова и планирање волонтерског програма

Први неопходан корак при успостављању волонтерског програма унутар организације или локалне заједнице је анализа потреба и изазова. Када смо установили потребе и дефинисали за које послове желимо да ангажујемо волонтере, планирање је најбољи начин да се осигура квалитетан и успешан волонтерски програм.

Волонтерски програм је скица или писани оквир за ангажовање волонтера.

Добар волонтерски програм огледа се у сарадњу између особља и волонтера ангажованих на пројекту, посвећеност обеју страна и поштовање доприноса других.

Описи послова волонтера

Након скицирања волонтерског програма потребно је јасно дефинисати опис сваког радног места волонтера. Опис радног места волонтера би требало да се састоји од следећих елемената: наслов, место рада, учинак, одговорности и дужности, компетенције су јасан и сажет профил пожељног волонтера који укључује тражене вештине, ставове, искуства, знања и личне карактеристике. корист/добробит коју би волонтер уживао и евалуација програма.

Промоција, оглашавање волонтерских програма и позивање волонтера

Волонтерски програми, као што је већ речено, могу да нуде разне волонтерске позиције. У складу са волонтерском позицијом, креира се и тачан опис посла који објашњава волонтеру шта је заправо његов задатак. Како би ангажовали волонтере који ће бити задовољни својим задатком и високо мотивисани да успешно реализују задатак, можемо искористити могућност коју нам пружа оглашавање, а оглашавање волонтерских програма се дефинише на основу циљне групе.

Оглашавање волонтерских програма и позивање волонтера реализује се путем акција на јавим местима, у разним институцијама и организацијама, оглашавање уз помоћ медија, путем интернет презентација и оглашавање путем промотивног материјала. Како би информација била јасна, примамљива и сврсисходна, требало би прилагодити начин путем којег се креира порука.

Одабир и усклађивање волонтера и волонтерских позиција

Врло је важно да волонтерска позиција пронађе волонтера, односно да волонтер пронађе своју позицију. То је моменат који обезбеђује или спутава успех волонтерског рада.

Мотивација је континуиран процес који треба да се одвија и током обуке и реализације активности волонтирања. Препознати мотиве волонтера, пратити их и задовољавати појединачне потребе у вези мотивације волонтера омогућава успешно реализовање волонтерског програма.

Оријентација и обука

Оријентација је први сусрет волонтера и организације. Такође, означава припремни период за волонтера када се плански, организовано и систематично волонтеру дају све информације о организацији и послу. Оријентација укључује и обилазак и упознавање свих просторија и посебно места где сте предвидели да волонтер обавља своје дужности. Врло је важно започети волонтерски ангажман са задовољством, са осећањем да припадаш организацији или институцији у којој волонтираш и да си добровољац.

Обука је процес који волонтеру може да помогне у обављању његових обавеза, посебно ако његова волонтерска позиција захтева одређене вештине и знање. Постоје различити концепти обука у складу с волонтерским програмима.

Основни пакет обуке садржи:

1. „Ко је волонтер?“ – први ниво обуке и основа је за упућивање волонтера у волонтерски рад.

2. Стручне обуке усклађене са специфичностима популације са којом волонтери раде или манифестације у оквиру којих ће бити ангажован.
3. Обуке по избору волонтера које су се нудиле током њиховог волонтирања.

Подршка волонтерима

Подршку волонтерима током волонтерских активности пружају ментори и супервизори. У случају волонтирања које ангажује више волонтера (нпр. разне манифестације) истиче се потреба за тимом ментора који прати рад волонтера. Осим подршке ментора и супервизије у виду консултација/разговора као значајан елемент подршке истиче се обука. Обука може бити вид подршке у неким конкретним ситуацијама и актуелним изазовима који се јављају нпр. обука тим-билдинга, обука стратегија суочавања са стресом и сл.

Значајан вид подршке за институције и удружења која примају је међусекторска подршка и сарадња. Њихово повезивање и умрежавање значајан је елемент који може позитивно утицати на организацију волонтирања.

Евалуација волонтерског програма, волонтера и запослених

Два основна мотива за спровођење евалуације волонтера и волонтерског програма су:

- Омогућити волонтерима да у потпуности искористе своје потенцијале и
- Достићи квалитетнији ниво укључивања волонтера у рад организације.

Предност евалуације волонтерских програма јесте у томе што практично они сами себе евалуирају. Уколико било која од три стране укључене у програм (организатор, волонтер и корисник волонтерске услуге) није задовољна процесом и/или начином спровођења активности, програм скоро неминовно пропада: или ће незадовољна организација прекинути програм, или ће

незадовољни волонтери напустити организацију, или ће незадовољни корисници одбијати услуге волонтера. Ако било која од три стране одустане, програм није успешан. Само постојање програма указује на то да се програм добро води.

На крају волонтерског програма јавља се могућност организовања журки, окупљања, хуманитарних активности/свирки и других активности које ће промовисати волонтерство, а уједно ће имати функцију „награде“ за волонтере који су били активно ангажовани.

Признавање и награђивање волонтерског рада

Признавање рада волонтера свакако следи као резултат константног праћења рада и ангажмана волонтера у току обављања његових задужења и изузетно је значајан елемент ефикасног волонтерског менаџмента. Волонтери који добијају редован повратну информацију или потврду свог рада, сигурни су квалитет свог рада, и не намеће им се дилема да ли је неком уопште стало до њиховог труда.

У пракси волонтерског менаџмента неретко долази до пропуста услед тога што се мисли да се поједини аспекти рада са волонтером сами по себи „подразумевају“. Никада се не сме претпоставити да волонтери знају да је њихов рад цењен од стране корисника или организатора волонтерског програма. Препознавање њиховог рада требало би да буде интегрални део самог програма, а може се спроводити и формалним и неформалним приступом – у складу са ситуацијом.

Белешке:

Белешке:

Белешке:

Белешке:

Белешке:

Белешке:

Белешке:

Сви изрази који се користе у овој публикацији у мушком роду обухватају исте изразе у женском роду.

F R A I H R B
R N S B O W R
E O A F P O I
E V D N E W D
D I 2 0 2 1 G
O C U L T U E
M R E A R T S

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

331.102.22(082)

ГРАДИМО културу волонтирања: новосадски волонтерски сервис / [уредници Војислав Пркосовачки, Бојана Перић Пркосовачки]. - Нови Сад : Фондација Нови Сад 2021, 2017 (Нови Сад : Magyar Szó). - 40 стр. ; 21 cm

Тираж 300.

ISBN 978-86-900205-0-8

а) Волонтерски рад - Зборници
COBISS.SR-ID HYPERLINK "http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=DISPLAY&base=COBIB&RID=319119623" ln_blank319119623